discovered in places above natural soil, a layer of very hard, whitish–tan–greyish sand–gravel with boulders and splinters of chalk/marl. Under a freshly ploughed 13–37 cm thick topsoil horizon in the N part of the excavated area (the lower part of the slope) was unearthed a roughly 8–20 cm thick layer of dark grey gleysol (former topsoil?), followed by a roughly 18–64 cm thick layer of brown (in places tan) sand–gravel with large boulders, a roughly 7–21 cm thick alluvial band of brown gravel with large boulders and argil, and finally natural soil: tan–whitish sand with pockets of deposited clay (Fig. 2). In all of the layers, even in the surface of the natural soil, isolated archaeological finds were discovered. The total thickness of the excavated horizon at this location was 0.3–1.4 m. Two features: stains of grey sand–gravel, one of which had probably been a hearth, were identified on the S edge of the investigated area (Fig. 3).

A total of 138 flint, 148 pottery, 3 metal, and one stone find were discovered during the investigation. The majority were small in size and fragmentary (a consequence of long-term ploughing). The flint finds had been manufactured from good quality grey flint and about 8% of them had been in a fire. The bulk of the flint inventory consisted of various-sized flakes (around 72.66%) while blades and blade pieces formed only around 15.11%. Three microliths, 5 scrapers, 2 artefact fragments, 21 blades and blade pieces, 101 flakes, 1 core fragment, and 6 pieces of raw flint were discovered during the investigation (Figs. 4–5). The majority were found in the NE zone of the investigated area. Stratigraphically the absolute majority of the flint finds (about 78%) lay in grey plough layer, the rest in a roughly 20–60 cm thickness.

The majority of the discovered flint finds date to the Mesolithic–Neolithic and should be ascribed to the Kunda–Narva cultural groups. But individual finds from both earlier and later periods were also encountered.

70 sherds were from hand built earthenware vessels with fine–coarse crushed granite temper and straight and slightly curved walls. The outside of the sherds was smooth or more or less rough (Fig. 6). Almost all of the hand built vessel sherds lay in lithological layers below the grey plough layer. They date to the late 2nd–3rd century and the early rough pottery tradition.

79 sherds from partly thrown and hand thrown earthenware vessels dating to the late 16th–mid-20th centuries and ascribable to the Ažutakis Old Village site were found in the plough layer during the investigation.

Gytis Piličiauskas,
Lukas Gaižauskas,
Algirdas Kalinauskas,
Kęstutis Peseckas, Juras Rutavičius,
Giedrė Piličiauskienė

Alksnynės neolito gyvenvietės

2016 m., įgyvendinant Lietuvos mokslo tarybos finansuojamą projektą „Pirmieji indoeuropiečiai Lietuvoje. Virvelinės keramikos kultūra 2900–2400 m. pr. Kr.“ (LIP–011/2016), vykdyti detalieji kasinėjimai Alksnynės 3 neolitinėje gyvenvietėje (UK 38380) (Neringos sav.) ir žvalgomieji tyrimai Alksnynės 2 radimvietėje.

Alksnynės 3 neolitinė gyvenvietė aptikta 2012 m., žvalgant didžiojo kopagūbrio išdegusią vakarinę papėdę (Piličiauskas G., Kuršių nerijos archeologinių tyrimų strategijos, *LA*, 2013, t. 39, p. 255–284). Tada greta dviračių tako, suartoje priešgaisrinėje juostoje (1 pav.) pastebėti keli perdegę kauliukai, o 12 kasinių

1 pav. Tyrinėtų Alksnynės radimviečių situacija iš Š. Raudona rodyklė – Alksnynė 2, balta rodyklė – Alksnynė 3. G. Piličiausko nuotr.

Fig. 1. Situation of the investigated Alksnynė site as seen from the N. Red arrow – Alksnynė 2, white arrow – Alksnynė 3.

ir 4 šurfai parodė, kad čia fragmentiškai išlikęs neišpustytas archeologinis sluoksnis, t. y. senasis dirvožemis su labai smulkiais radiniais – perdegusiais gyvulių kaulais, anglimis, keramikos šukėmis. Kitose Alksnynės radimvietėse (1-oje ir 2-oje) nedaug archeologinių radinių aptikta jau tik išpustytuose horizontuose.

Alksnynės 2 gyvenvietė yra 260 m į Š nuo Alksnynės 3. 2016 m. čia šurfais ieškota neišpustyto archeologinio sluoksnio, nes suartoje priešgaisrinėje juostoje pastebėtos kelios grūsto akmens priemaišomis liesintos lipdytinės keramikos šukės. Abipus mineralizacijos juostos ištirti 8 1x1 m dydžio šurfai. Deja, tik viename

2 pav. Tyrimų Alksnynės 3 gyvenvietėje vaizdas iš P. G. Piličiausko nuotr.

Fig. 2. The investigation at Alksnynė 3 Settlement as seen from the S.

iš jų rasta šukė, tačiau ir ta – iš eolinio nehumusingo smėlio, be jokių kitų radinių. Neišpustytas sluoksnis nerastas. Pagal Alksnynės 3 radimvietės vaizdą matome, kad neišpustyti archeologinio sluoksnio fragmentai gali būti labai nedideli, vos kelių metrų skersmens, o tokiems surasti gali prireikti tirti kur kas daugiau šurfų arba gręžinių ir didesnėje teritorijoje, negu kad darėme iki šiol. Rasta keramika, sprendžiant pagal priemaišas, nėra vienalaikė Alksnynės 3 radimvietės keramikai – gali būti arba ankstesnė (Pamarių kultūros), arba vėlesnė (bronzos amžiaus).

Alksnynės 3 gyvenvietėje 2016 m. siekta patikslinti jos chronologiją, pažinti neolito bendruomenių Nerijoje ūkį ir gamtinę aplinką, kultūrą. Prieš kasant perkasas dešimčia gręžinių nustatyta, kiek yra paplitęs neišpustytas archeologinis sluoksnis. Po to ištirtas 2x2 m dydžio šurfas 1. Jo reikėjo norint pjezometrais (savadarbiais plastikiniais adatiniais filtrais) pasiekti gruntinį vandenį, būtiną archeologinio sluoksnio plovimui. Kad nereiktų ardyti archeologinio sluoksnio, šurfas ištirtas toliau nuo gyvenvietės centro, kur nėra radinių, suartoje priešgaisrinėje juostoje.

Ištirtos 2 perkasos (32 m^2) – visas maždaug 3,5 m skersmens neišpustyto archeologinio sluoksnio fragmentas (2–3 pav.). Archeologinis sluoksnis tirtas mentelėmis, 50x50 cm dydžio kvadratais ir 5–10 cm storio mechaniniais lygiais, išplautas per 4 mm akies sietus. Po samanomis ir medžių šaknimis buvo vos 5–10 cm storio miškožemis – labai silpnai humusingas pilkas smulkus smėlis. Jis aiškiai rodė, kad pustymai čia baigėsi visai neseniai (XX a.), o dabartinis dirvožemis dar tik pradeda formuotis, jame labai nedaug organikos. Giliau didžiojoje perkasų dalyje buvo iki 20 cm storio gelsvai rudo smėlio sluoksnis. Tai senojo dirvožemio iliuvinė dalis. Po juo sekė rusvas smulkus smėlis su žalsvais glaukonitinio smėlio tarpsluoksniais. Tirto ploto V dalyje tarp gelsvai rudo smėlio ir rusvo smėlio su glaukonitinėmis juostomis įsiterpė iki apie 3 m skersmens ir 15 cm storio pilko humusingo smėlio lęšis, vietomis tamsiai pilkas, juosvas, degėsingas, su daugybe smulkių perdegusių gyvūnų kaulų fragmentų. Tai senasis dirvožemis, išlikęs lomoje, kurios kilmė dar nėra visai aiški (defliacinė ar antropogeninė?). Po senuoju dirvožemiu, maždaug 50 cm gylyje pastebėta 64x50 cm dydžio ir 9 cm storio ovalo pavidalo dėmė (objektas 1) su labai tamsiai pilko ir labai tamsiai žalsvai pilko humusingo ir degėsingo smėlio užpildu (2–3 pav.). Didesnė anglių ir perdegusių kaulų fragmentų koncentracija duobėje negu archeologiniame sluoksnyje greta jos verčia manyti, kad tai įgilintos laužavietės liekana arba duobė, užpildyta laužaviečių turiniu. Dar vieną laužavietę, ne

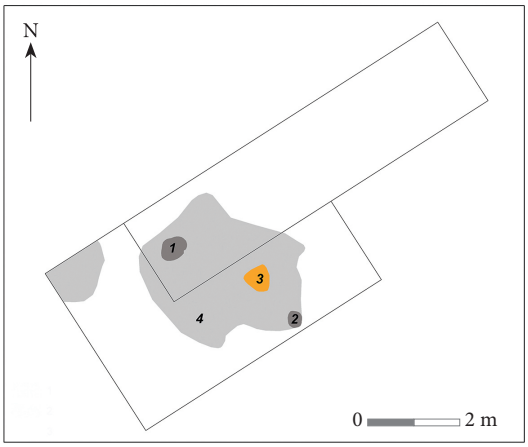

3 pav. Alksnynės 3 gyvenvietės perkasų planas. 1 – laužavietė (objektas 1); 2 – stulpavietė (objektas 2); 3 – perkaitusio rausvai rudo smėlio dėmė; 4 – neišpustyto senojo dirvožemio liekanos. G. Piličiausko brėž.

Fig. 3. Plan of the trenches at Alksnynė 3 Settlement. 1 – the fire pit (feature 1); 2 – the posthole (feature 2); 3 – the stain of baked reddish brown sand; 4 – the remains of fossil soil undamaged by aeolian action.

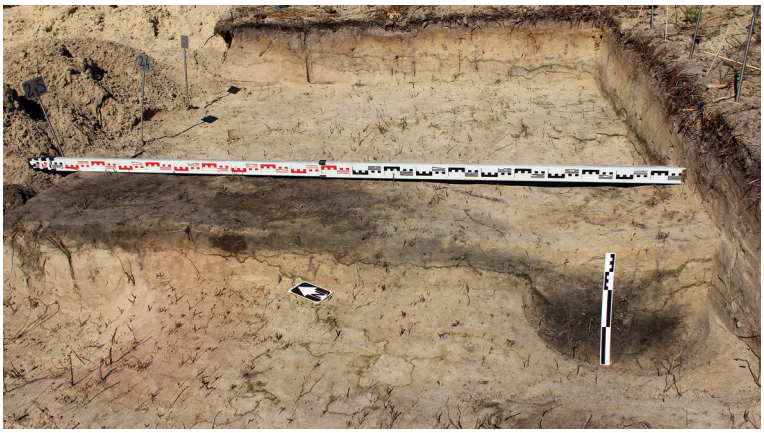

4 pav. Senojo dirvožemio ir įgilinto objekto 2 (stulpavietės?) pjūvis. G. Piličiausko nuotr.

Fig. 4. The profile of the fossil soil and sunken feature 2 (a posthole?).

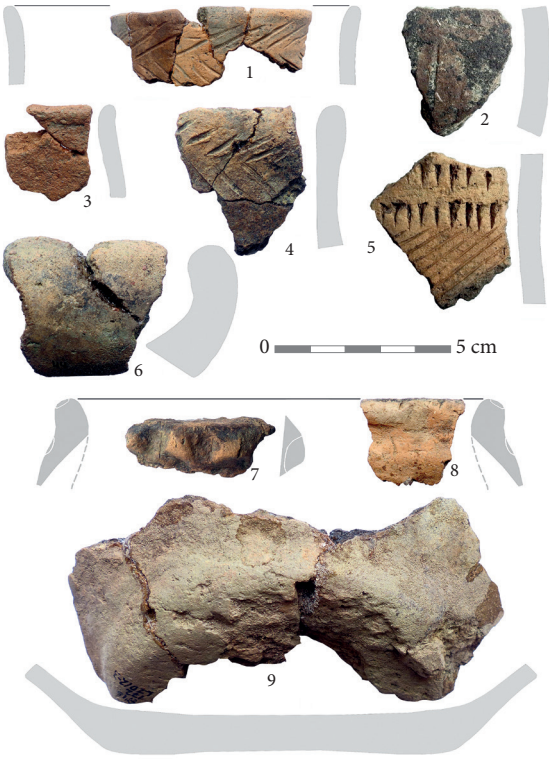

gilintą, bet buvusią senojo dirvožemio horizonte, liudija 50 cm skersmens rausvai rudo smėlio dėmė, pastebėta po senuoju dirvožemiu. Ji jau buvo įžemyje, be radinių, tačiau pakitusi natūralaus smėlio spalva rodo virš jos kadaise degus laužą (3 pav.). Tai patvirtina ir didesnis perdegusių kaulų fragmentų tankis archeologiniame sluoksnyje virš perkaitusio smėlio dėmės ir greta jos.

Dar vienas įgilintas objektas fiksuotas po senuoju dirvožemiu, jo liekanų PR dalyje (3–4 pav.). Tai maždaug 35 cm skersmens, 20 cm gylio apvali duobė apvaliu dugnu (objektas 2). Užpildas kiek tamsesnis nei virš jos buvusio senojo dirvožemio, tačiau nebuvo itin degėsingas. Galbūt tai stulpavietė.

Archeologinių radinių aptikta gelsvai rudame smėlyje, senojo dirvožemio lęšyje, įgilintuose objektuose. Iš viso rastos 9 titnago nuoskalos (6 g), 49 kitokių akmens rūšių radi-

5 pav. Virvelinės keramikos kultūros keramika iš Alksnynės 3 gyvenvietės. Dubenėlio šukė (6) gali būti Pamarių kultūros gyvenvietės priemaiša arba importas. L. Gaižausko nuotr.

Fig. 5. Corded Ware culture pottery from Alksnynė 3 Settlement. The bowl sherd (6) could be contamination from a Bay Coast culture settlement or an import.

niai (986 g), 796 neolitinės keramikos fragmentai (2199 g) (5 pav.), 59 gintaro žaliavos gabalai, nuoskalos (85 g), 2574 gyvūnų kaulų fragmentai (745 g), daugiausia labai smulkūs ir perdegę. Ryškiai vyrauja keramika su šamoto priemaišomis molio masėje. Aptikta eglutės motyvu puoštų taurių, nagų įspaudais gražintų puodynių šukių (5 pav.). Tai virvelinės keramikos (ne Pamarių) kultūros radiniai. Datuotos minkštųjų lapuočių anglys iš įgilintų objektų 1 ir 2 – 2480–2290 ir 2570–2340 cal BC. Labiausiai tikėtina, kad gyvenvietė egzistavo tarp 2400–2300 cal BC, t. y. maždaug sutampa su Pamarių kultūros gyvenvietės Nidoje pabaiga arba seka iš karto po jos. Pavieniai radiniai (pvz., 5:6 pav.) gali priklausyti ankstesnei Pamarių kultūros gyvenvietei, ką galbūt patvirtintų data 2870–2510 cal BC, gauta iš perdegusio kaulo, aptikto 2013 m. tirtame šurfe. Identifikuoti perdegę gyvūnų kaulai rodo mišrią ekonomiką (naminiai gyvuliai–ruoniai–marių žuvys), vyraujant kiaulėms.

Makrobotaniniams tyrimams imti mėginiai iš įgilintų objektų ir iš archeologinio sluoksnio, nesistemingai, kur buvo daugiausia degėsių. Kadangi tai sausa radimvietė, išliko tik sudegusių augalų liekanų. Flotavimas vyko lauko darbų metu per maždaug 0,25 mm akies sintetinį audinį. Iš viso flotuota apie 160 l archeologinio sluoksnio (8 mėginiai). Visi mėginiai perduoti tirti Gamtos tyrimų centrui.

Alksnynė Neolithic Settlements

In 2016, in implementing the project *First Indo-Europeans in Lithuania. Corded Ware Culture, 2900–2400 cal bc* (LIP–011/2016), which is financed by the Research Council of Lithuania, an excavation was conducted at Alksnynė 3 Neolithic Settlement (Figs. 1–2) and a small-scale field evaluation at the Alksnynė 2 site. Eight test pits (8 m^2) were excavated at the site where Neolithic or Bronze Age pottery was discovered on the surface at the Alksnynė 2 site but no archaeological layer undamaged by aeolian action was discovered. Ten 1 m deep boreholes, one test pit (4 m^2), and two trenches (32 m^2) were made at Alksnynė 3 Settlement. The archaeological layer was wet sieved through 4 mm mesh. A 3.5 m diameter, 15 cm thick undamaged archaeological layer fragment with a fire pit and perhaps a posthole was excavated at this site (Figs. 3–4). Nine flint flakes (6 g), 49 finds made of other stone (986 g), 796 Neolithic potsherds (2199 g) (Fig. 5), 59 pieces of raw amber and amber flakes (85 g), and 2574 animal bone fragments (745 g), which last were mostly very small and burnt, were discovered in the layer or next to it. The settlement is attributed to the Corded Ware culture and dates to 2400–2300 cal bc, although individual sherds could belong to an earlier Bay Coast (Pamariai) culture settlement. The identified burnt animal bones show a mixed economy (domestic animals, seals, and lagoon fish) with pigs predominating. About 160 l of soil from the archaeological layer and sunken structures was floated with the burnt plant remains being given to specialists for study.

Gytis Piličiauskas,
Lukas Gaižauskas,
Algirdas Kalinauskas,
Kęstutis Peseckas, Juras Rutavičius,
Giedrė Piličiauskienė

Daktariškės 5 senovės gyvenvietė

2016 m. vykdyti žvalgomieji ir detalieji tyrimai Daktariškės senovės gyvenvietėje II (UK 16433), Telšių raj. sav., ir greta jos teritorijos. Mokslinėje literatūroje ši archeologinė vietovė vadinama Daktariškės 5 gyvenviete.